

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ**

**BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ**

Mã số: C23.19

Chủ nhiệm đề tài: TS. Huỳnh Văn Quốc

Cần Thơ, Năm 2023

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ**

**BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ**

**KHẢO SÁT HIỆU QUẢ KINH TẾ
CỦA HỆ THỐNG CANH TÁC LÚA-TÔM SÚ
VÙNG BỊ XÂM NHẬP MẶN NHIỀU Ở CÀ MAU**

Mã số: C23.19

Chủ nhiệm đề tài: TS. Huỳnh Văn Quốc

Cần Thơ, Năm 2023

Mục lục

	<i>Trang</i>
Danh sách bảng	5
Tóm lược	6
Phần 1: Mở đầu	7
Chương 1. Giới thiệu	7
1.1 Tính cấp thiết	7
1.2 Mục tiêu	7
1.3 Nội dung	8
1.4 Phạm vi nghiên cứu	8
Chương 2. Lược khảo tài liệu	9
2.1 Bất lợi của đất mặn đối với các hệ thống canh tác nông nghiệp	9
2.2 Những trở ngại chính của hệ thống canh tác lúa-tôm sú	10
2.3 Tổng quan về Cà Mau	12
2.3.1 Vị trí địa lý	12
2.3.2 Các nhóm đất chính	14
2.4 Hệ thống canh tác lúa-tôm sú ở Cà Mau	15
2.4.1 Hiện trạng canh tác	15
2.4.2 Thuận lợi và khó khăn	16
Phần 2: Nội dung và phương pháp nghiên cứu	18
1. Thời gian và địa điểm nghiên cứu	18
1.1 Thời gian	18
1.2 Địa điểm	18
2. Phương pháp nghiên cứu	19

2.1 Nội dung 1	19
2.2 Nội dung 2	19
2.3 Nội dung 3	20
3. Phương pháp phân tích số liệu	20
Phần 3: Kết quả và thảo luận	21
4.1 Hiện trạng canh tác “lúa”, “tôm sú” trong hệ thống canh tác lúa-tôm sú tại vùng nghiên cứu	21
4.1.1 Lịch thời vụ	21
4.1.2 Kỹ thuật canh tác lúa	21
4.1.3 Kỹ thuật canh tác tôm	23
4.1.4 Xử lý bùn đáy	25
4.1.5 Thích ứng của người dân đối với hệ thống canh tác lúa-tôm	26
4.1.5.1 Mức độ đồng thuận của người dân	26
4.1.5.2 Mối quan hệ tích cực giữa hai thành phần “lúa” và “tôm sú” trong hệ thống canh tác lúa-tôm sú	26
4.1.5.3 Tận dụng điều kiện tự nhiên, lợi thế của vùng	27
4.1.5.4 Nhận định chung của người dân về kinh tế xã hội của địa phương so với thời điểm trước khi chuyển đổi hệ thống	28
4.2 Sự thay đổi về kinh tế xã hội khi chuyển đổi từ các hệ thống canh tác khác sang lúa – tôm sú	29
4.2.1 Huyện Cái Nước	30
4.2.1.1 Thông tin chung	30
4.2.1.2 Khả năng thích ứng của hệ thống canh tác lúa-tôm sú về mặt tự nhiên	30
<i>a. Môi trường tự nhiên cho vụ lúa</i>	30

<i>b. Môi trường tự nhiên cho vụ tôm</i>	31
<i>c. Nhận định của bà con về mối quan hệ tích cực giữa hai yếu tố “tôm sú” và “lúa” trong mô hình</i>	31
4.2.1.3 Mức độ đồng thuận của bà con khi thực hiện mô hình	31
4.2.1.4 Sự thay đổi về kinh tế - xã hội	32
<i>a. Sử dụng lao động nhàn rỗi</i>	32
<i>b. Tận dụng điều kiện tự nhiên, lợi thế của vùng</i>	33
<i>c. Thu nhập (bình quân/hộ/năm)</i>	33
<i>d. Giáo dục</i>	33
<i>e. Y tế</i>	34
<i>f. Giao thông</i>	34
<i>g. Phương tiện đi lại</i>	35
<i>h. Phương tiện nghe nhìn</i>	35
<i>i. Phương tiện liên lạc</i>	35
<i>j. Vai trò của các cơ quan quản lý nông nghiệp địa phương</i>	36
<i>k. Các chính sách hỗ trợ cho mô hình tôm lúa</i>	36
<i>l. Nhận định chung của bà con về kinh tế xã hội của địa phương so với thời điểm trước khi chuyển đổi hệ thống canh tác</i>	37
4.2.2 Huyện Thới Bình	37
4.2.2.1 Thông tin chung	37
4.2.2.2 Khả năng thích ứng của hệ thống canh tác về mặt môi trường tự nhiên	38
<i>a. Môi trường tự nhiên cho vụ lúa</i>	38
<i>b. Môi trường tự nhiên cho vụ tôm sú</i>	38

<i>c. Nhận định của bà con về mối quan hệ tích cực giữa hai yếu tố “tôm sú” và “lúa” trong mô hình</i>	38
4.2.2.3 Mức độ đồng thuận của bà con khi thực hiện hệ thống canh tác lúa-tôm sú	39
4.2.2.4 Sự thay đổi về kinh tế xã hội	39
<i>a. Sử dụng lao động nhàn rỗi</i>	40
<i>b. Tận dụng điều kiện tự nhiên, lợi thế của vùng</i>	40
<i>c. Thu nhập (bình quân/hộ/năm)</i>	41
<i>d. Giáo dục</i>	41
<i>e. Y tế</i>	41
<i>f. Giao thông</i>	42
<i>g. Phương tiện đi lại</i>	42
<i>h. Phương tiện nghe nhìn</i>	42
<i>i. Phương tiện liên lạc</i>	42
<i>j. Vai trò của các cơ quan quản lý nông nghiệp địa phương</i>	43
<i>k. Các chính sách hỗ trợ cho mô hình tôm lúa</i>	43
<i>l. Nhận định chung của bà con về kinh tế xã hội của địa phương so với thời điểm trước khi chuyển đổi hệ thống canh tác</i>	44
Phần 4: Kết luận và kiến nghị	45
4.1 Kết luận	45
4.2 Kiến nghị	45
Tài liệu tham khảo	46
Phụ chương 1	48
Phụ chương 2	52

Danh sách bảng

	<i>Trang</i>
Bảng 2.1 Một số đặc tính hóa học của đất tại vùng nghiên cứu	18
Bảng 4.1 Mức độ tận dụng lợi thế về điều kiện tự nhiên	28
Bảng 4.2 Sử dụng lao động nhàn rỗi ở Cái Nước	32
Bảng 4.3 Mức độ tận dụng lợi thế tự nhiên ở Cái Nước	33
Bảng 4.4 Trình độ học vấn của người dân ở Cái Nước	33
Bảng 4.5 Mức độ phục vụ y tế ở Cái Nước	34
Bảng 4.6 Mức độ đầu tư về giao thông ở Cái Nước	34
Bảng 4.7 Vai trò của các cơ quan quản lý nông nghiệp ở Cái Nước	36
Bảng 4.8 Mức độ hỗ trợ chính sách cho hệ thống canh tác lúa – tôm sú ở Cái Nước	36
Bảng 4.9 Sử dụng lao động nhàn rỗi ở Thới Bình	40
Bảng 4.10 Mức độ tận dụng lợi thế tự nhiên ở Thới Bình	40
Bảng 4.11 Trình độ học vấn của người dân ở Thới Bình	41
Bảng 4.12 Mức độ phục vụ y tế ở Thới Bình	41
Bảng 4.13 Mức độ đầu tư về giao thông ở Thới Bình	42
Bảng 4.14 Vai trò của các cơ quan quản lý nông nghiệp ở Thới Bình	43
Bảng 4.15 Mức độ hỗ trợ chính sách cho hệ thống canh tác lúa – tôm sú	43

Tóm lược

Nghiên cứu “*Khảo sát hiệu quả kinh tế của hệ thống canh tác lúa – tôm sú vùng bị xâm nhập mặn nhiều ở Cà Mau*” được thực hiện tại huyện Cái Nước và huyện Thới Bình thuộc tỉnh Cà Mau, là vùng bị tác động mạnh mẽ của biến đổi khí hậu mà cụ thể đó là sự xâm nhập mặn hàng năm diễn ra ngày càng gay gắt và phức tạp. Thời gian nghiên cứu từ tháng 5/2022 đến tháng 5/2023. Nội dung nghiên cứu tập trung vào khảo sát tính hiệu quả của hệ thống canh tác lúa - tôm sú với các thông tin được cập nhật tại các thời điểm năm 2002; thời điểm năm 2012 và thời điểm năm 2022, cụ thể là: (1) Cập nhật các dữ liệu kinh tế và các yếu tố cơ bản phục vụ đời sống người dân tại vùng nghiên cứu ở các thời điểm năm 2002 và năm 2012; (2) Thực hiện khảo sát, đánh giá số liệu cho năm 2022; (3) Trên cơ sở số liệu 3 thời điểm năm 2002; năm 2012 và năm 2022, tiến hành so sánh đánh giá sự thay đổi, đưa ra các kết luận dựa vào các dữ liệu có được.

Kết quả nghiên cứu cho thấy được các mối quan tâm của người dân khi thực hiện hệ thống canh tác lúa – tôm sú cũng như mức độ sẵn sàng thực hiện hệ thống canh tác này. Đặc biệt, kết quả nghiên cứu đã chỉ ra hiệu quả kinh tế của hệ thống canh tác lúa – tôm sú thông qua các thông tin từ thu nhập, nguồn lao động và các yếu tố cơ bản ảnh hưởng đến đời sống xã hội của người dân cùng bị xâm nhập mặn nặng nề. Kết quả này cũng là nền tảng cho các nghiên cứu tiếp theo để phục vụ cho thích ứng biến đổi khí hậu hiện nay. Đồng thời đây cũng là nguồn cung cấp tư liệu, thông tin phục vụ giảng dạy cho các ngành Quản lý đất đai, Môi trường, Kinh tế nông nghiệp nông thôn, ... ở các cơ sở giáo dục, cao đẳng, ...

Từ khóa: *Biến đổi khí hậu, hiệu quả kinh tế, hệ thống canh tác lúa – tôm sú, xâm nhập mặn.*